

АУДИТ

Внутрішній аудит

Література:

- *Немченко А.С., Назаркина В.Н., Чернуха В.Н. Аудит: Уч. пособ. – Х.: Изд-во НФаУ, 2006. –140 с.*
- *Аудит: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /А.С. Немченко, В.М.Назаркіна, В.М. Чернуха, С.М. Губський [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]*
- *Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996-XIV*
- *Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 "Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"*
- *П(с)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" (Наказ МФУ від 25.02.2000 N 39 (у редакції наказу МФУ від 24.01.2011 N 25))*

СУТНІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

- **Мета внутрішнього аудиту** — удосконалення організації і управління виробництвом, виявлення й мобілізація резервів його росту, безпека бізнесу
- **організація внутрішнього аудиту властива лише великим та середнім фірмам, для яких характерні:**
 - складна оргструктура;
 - значна чисельність філіалів;
 - різні види діяльності і можливість кооперування;
 - бажання органів управління отримувати достатньо об'єктивну і незалежну оцінку дій менеджерів усіх видів керування

внутрішній аудит є органічною частиною загальної системи менеджменту (функцією управління в комерційній організації і, по суті, здійснює внутрішньогосподарський контроль, метою якого є визначення адекватності фінансової політики цілям та завдання діяльності комерційної організації

необхідність впровадження внутрішнього аудиту в комерційній організації виникає у зв'язку з потребами вищої ланки керівництва у відповідній інформації або ствердженні достовірності звітів менеджерів нижчої ланки керівництва

у ринковій економіці контрольна функція дублюється з метою мінімізувати інформаційний ризик у прийнятті управлінського рішення. Це у свою чергу забезпечує високу якість управління, поєднує інтереси підприємства та держави

Історична довідка

- Вперше в Україні система внутрішнього аудиту була запроваджена в комерційних банках відповідно до нормативних документів НБУ.

Постановою від 20.03.98 р. №114 затверджено «Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України».

Вітчизняний внутрішній аудит значно відрізняється від внутрішнього аудиту за кордоном:

- незалежність внутрішнього аудиту умовна,
- відсутні єдині вимоги до професійного та освітнього рівня внутрішніх аудиторів,
- не до кінця розроблена і законодавча база,
- відсутність наукового обґрунтування

Основні положення інституту внутрішніх аудиторів

1. Комплексний характер

- Внутрішній аудит підприємства повинен носити комплексний характер: аналіз поточного стану бізнес-процесів та перевірка результативності бізнесу.

2. Конструктивний характер

- Внутрішній аудит підприємства повинен носити конструктивний характер (мати на меті поліпшення діяльності підприємства).

3. Незалежний характер

- Внутрішній аудит підприємства повинен носити незалежний характер.

Порівняльна характеристика внутрішнього та зовнішнього аудиту

Критерій, за яким здійснюється порівняння	Зовнішній аудит	Внутрішній аудит
Регламентація діяльності	Регламентований на рівні закону	Регламентується внутрішніми положеннями підприємства
Залежність від підприємства	Незалежний	Підконтрольний власнику
Обов'язковість контролю	Обов'язковий лише у випадках, передбачених Законом «Про аудиторську діяльність»	Внутрішній контроль обов'язковий для всіх підприємств з метою забезпечення збереження власності
Мета організації контролю	Підтвердження достовірності фінансової звітності	Захист інтересів власників щодо збереження власності, економного і ефективного використання ресурсів. Отримання надійної та повної інформації для прийняття управлінських рішень. Забезпечення дотримання всіма працівниками посадових обов'язків. Дотримання відповідності політиці, планам, процедурам, законодавству
Виконання функцій управління	Не виконує	Виконує
Користувачі інформації	Зовнішні користувачі	Власники, менеджери

Порівняльна характеристика внутрішнього та зовнішнього аудиту

Критерій, за яким здійснюється порівняння	Зовнішній аудит	Внутрішній аудит
Свобода вибору завдань	Заснований на загальноприйнятих нормах, стандартах діяльності, регламентований та певною мірою централізований	Створюється виходячи із цілей і завдань управління. Держава регламентує лише основні напрямки внутр. контролю (проведення інвентаризацій, організація документообігу)
Об'єкти вивчення	Розділи та ділянки бухгалтерського обліку	Цикли діяльності підприємства (закупівель, продаж, інвестицій тощо).
Періодичність контролю	Як правило, не частіше 1разу на рік	Здійснюється безперервно
Ступінь відкритості інформації	Відкритість інформації (ауд. висновок оприлюднюється, звіт є конфіденційною інформацією)	Конфіденційність
Ступінь надійності інформації	Інформація оцінюється у всіх суттєвих аспектах	Приблизні, оперативні оцінки
Прив'язка до часу	Наступний контроль, після здійснення господарської операції	Поєднання попереднього, поточного і наступного видів контролю
Право на здійснення діяльності	Для здійснення аудиторської діяльності необхідний сертифікат	Сертифікат аудитора України не потрібен
Регулярність роботи	Залежність від клієнтів, властива певна сезонність	Постійний характер роботи

Порівняльна характеристика внутрішнього та зовнішнього аудиту

Критерій, за яким здійснюється порівняння	Зовнішній аудит	Внутрішній аудит
Право вибору робіт аудитором	Право вибирати клієнта, погоджуватись чи не погоджуватись на перевірку	Обов'язковість виконання доручень та розпоряджень власників, менеджерів.
Відповідальність	Згідно з умовами договору — перед клієнтом, за порушення порядку заняття аудиторської діяльністю — позбавлення сертифіката, виключення із Реєстру	Несуть відповідальність перед власниками, менеджерами за якість і своєчасність виконання покладених обов'язків і за дотримання повноважень
Громадські інтереси	Допомога у забезпеченні повноти та ефективності фінансових звітів, що їх надають фінансовим установам як часткове підтвердження кредитоспроможності, а акціонерам — для залучення капіталу	Забезпечення упевненості надійної системи внутрішнього контролю, що підвищує достовірність зовнішньої фінансової інформації їх роботодавцям
Суб'єкти та характер діяльності	Здійснюється як підприємницька діяльність аудиторськими фірмами або аудиторами — підприємцями, незалежними від замовника, аудитор необхідний сертифікат аудитора України та запис у Реєстрі суб'єктів аудиторської діяльності	Здійснюється працівниками спеціальної служби підприємства. Діяльність з оцінювання в межах підприємства. Служба внутрішнього контролю є частиною системи внутрішньогосподарського контролю та незалежна від інших структурних та функціональних підрозділів підприємства

Порівняльна характеристика внутрішнього та зовнішнього аудиту

Критерій, за яким здійснюється порівняння	Зовнішній аудит	Внутрішній аудит
Визначення кола питань	Передбачено законами України, МСА, рішеннями ДКЦПФР України або визначається замовнику у договорі. Домінує аудит фінансової звітності.	Визначається адміністрацією підприємства (власником), на якому створено службу внутрішнього аудиту, або відповідно до плану роботи служби. Внутрішній аудит виконує функцію контролю.
Методи аудиту	Методи проведення аудиту, робочі документи аудитора мають багато спільного. Існують розбіжності на рівні деталей, в ступені точності та періодах проведення перевірок. У внутрішньому аудиті переважає експертиза, оцінка, моніторинг	
Підсумкові документи з аудиту	Аудиторський звіт та аудиторський висновок надається замовнику та всім зацікавленим особам. Форма аудиторського висновку регламентована МСА	Аудиторський висновок, звіт про проведений аудит, акт перевірки та пропозиції щодо усунення встановлених зауважень, службова довідка, рекомендації, консультації, прогноз надаються органу, що призначив перевірку
Звітність про діяльність аудиторського підрозділу	Аудиторський висновок надається замовнику аудиту та всім зацікавленим особам, звіт типової форми № 1 — аудит аудиторської фірми про виконані роботи (послуги) надається АПУ.	Звіт про діяльність служби внутрішнього аудиту надається органу, якому підпорядкована така служба

Функції внутрішнього аудиту

Контрольна функція

- полягає у визначенні адекватності політики підприємства встановленим параметрам та оцінка ефективності обліку і менеджменту. Внутрішні аудитори перевіряють роботу окремих підрозділів підприємств з метою оцінки внутрішнього контролю, політики та внутрішніх процедур, оцінюють дисципліну виконання персоналом вказівок та наданих раніше рекомендацій.

Координаційна функція —

- полягає в плануванні роботи внутрішнього аудитора виходячи з потреб акціонерів, інвесторів, правління підприємства та раціонального використання можливостей підрозділу.

Аналітична функція —

- це експертна оцінка та аналіз ефективності важливих аспектів господарської діяльності.

Інформаційна функція —

- інформування керівництва підприємства про результати перевірок, виявлені факти порушень вимог законодавства або внутрішніх правил.

Консультаційна функція —

- надання поточних консультацій працівникам підрозділів.

Захисна функція —

- це заходи, спрямовані на збереження активів підприємства від потенційних крадіжок та фактів шахрайства, неефективного управління бізнесом

Завдання внутрішнього аудиту

перевірка бухгалтерської інформації;

перевірка оперативних даних, якими користується система управління;

перевірка засобів і способів ідентифікації інформації;

вивчення окремих статей звітності;

перевірка сальдо і оборотів за окремими рахунками бухобліку;

перевірка і моніторинг системи бухобліку;

перевірка і моніторинг системи внутрішнього контролю;

перевірка дотримання законів і внутрішніх правил;

контроль за дисципліною виконання рішень керівництва або власників;

вивчення та оцінка ефективності системи внутрішнього контролю;

перевірка наявності, стану й збереження майна підприємства;

перевірка поточної діяльності окремих структурних підрозділів;

оцінка та контроль використовуваного програмного забезпечення;

контроль дотримання комерційної таємниці;

розслідування окремих випадків (розкрадання, обману, помилки);

оцінка ефективності використання ресурсів;

рекомендації щодо усунення невідповідностей, підвищення ефективності

ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА МЕТОД ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Об'єкти внутрішнього аудиту

організація і методика ведення бухобліку (облікова, податкова, амортизаційна та інші види політики, план документообігу тощо);

дотримання якісних характеристик фінансової звітності;

організація податкового обліку, складання податкової звітності, своєчасність сплати податків;

система управління підприємством та його структура;

система та стан внутрішнього контролю (контрольна політика);

організація захисту активів підприємства; фінансовий стан і платоспроможність підприємства, рівень забезпеченості ресурсами та їх використання;

стан дотримання вимог законів, НПА, вимог адміністрації, технології та норм, що регламентують діяльність підприємства та інші процеси господарської діяльності

- **предмет** внутрішнього аудиту – будь-яка інформація, важлива для прийняття своєчасного і адекватного управлінського рішення.
- так як носієм інформації є документи і персонал, то вони стають **об'єктом** внутрішнього аудиту у системі управління підприємством

Методи внутрішнього аудиту

Методи проведення

- Фактичний контроль
- Документальний контроль
- Аналітичні тести
- Розрахунково-аналітичний
- Сканування
- Експертна оцінка

Методи організації

- Суцільний
- Вибірковий
- Аналітичний
- Комбінований
- З використанням комп'ютерної техніки

До прийомів фактичного КОНТРОЛЮ ВІДНОСЯТЬСЯ:

інвентаризація

обмір виконаних робіт

огляд і обстеження

контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво
(експеримент), контрольне придбання

лабораторний аналіз

пояснення і довідки

перевірка прийнятих рішень

перевірка дотримання трудової дисципліни

Основними прийомами документального контролю є:

Зустрічна перевірка документів

- зіставлення декількох примірників одного і того ж документа і записів по них в облікових регістрах.

Взаємний контроль документів

- зіставлення окремих реквізитів, які повторюються в ряді документів, відображаючих взаємопов'язані операції

Хронологічний аналіз господарських операцій

- перевірка реальної можливості здійснення тієї або іншої господарської операції шляхом дослідження хронології записів у регістрах бухобліку і в документах

Нормативно-правова перевірка

- вивчення господарських операцій з точки зору їх відповідності нормативним актам, інструкціям, стандартам, положенням, чинному законодавству

Документальна перевірка — це перевірка документів і записів

Формальна перевірка

- полягає у візуальній перевірці правильності записів усіх реквізитів у виявленні безпідставних виправлень, підчис-ток, дописувань у тексті і цифрах, в перевірці достовірності підписів посадових і матеріально-відповідальних осіб.

Арифметична перевірка документів

- полягає в перевірці правильності розрахунків у документах, облікових регістрах і звітних формах.

Перевірка документів по суті

- дозволяє встановити законність і доцільність господарських операцій, правильність відображення операцій на рахунках та включення до статей затрат і валових доходів.

ПРИНЦИПИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

принципи професійної етики

Чесність

- створює довіру і, відповідно, є фундаментом надійності їх професійного судження.

Незалежність

- внутрішнього аудитора може визначатися статусом відділу внутрішнього аудиту в організації. Він повинен бути незалежним від тих осіб, чию роботу він перевіряє, а також має бути незалежним у своїх судженнях від колег, у тому числі і від головного внутрішнього аудитора.

Об'єктивність

- неупереджене ставлення до об'єкта перевірки, а також до окремих осіб, котрі можуть мати певний інтерес до його роботи.

Майстерність і компетентність.

- Аудит має бути виконаний на високому професійному рівні. Внутрішньому аудитору потрібно мати спеціальні теоретичні знання і практичний досвід.

Конфіденційність.

- Внутрішні аудитори розуміють цінність та право власності на інформацію, яку вони отримують у процесі своєї професійної діяльності та не розкривають цієї інформації іншим особам без відповідного дозволу або роблять це лише у виняткових випадках.

Принцип відокремленості.

- Внутрішній аудитор не повинен вимагати виконання своїх рекомендацій і не повинен бути відповідальним за організацію їх впровадження та результати. Він не бере участі та не несе відповідальності за коректування виявлених ним відхилень. У протилежному разі не буде об'єктивним контроль цих же об'єктів, тому що аудитору доведеться перевіряти або результати своєї ж праці, або результати виконання його ж рекомендацій. Тобто висунути свої рекомендації та довести їх до адміністрації чи до власників — це обов'язок внутрішнього аудитора, але приймати рішення по пунктах рекомендацій є прерогативою адміністрації.

Методологічні принципи внутрішнього аудиту

Робота, яку виконують інші аудитори.

- Аудитор може передавати частину роботи іншим аудиторам, асистентам, експертам. У той же час він контролює їхню роботу і відповідає за кінцеві результати.

Документація.

- Внутрішній аудитор документально оформлює всі питання, що є важливим доказом виконання аудиторської перевірки.

Планування.

- Внутрішній аудитор планує свою роботу так, щоб правильно і своєчасно завершити аудиторську перевірку.

Аудиторські свідчення.

- Аудитор повинен отримати достатньо обґрунтовані підтвердження достовірності показників фінансової звітності, завдяки виконанню незалежних процедур.

Система обліку і внутрішній контроль.

- Аудитору необхідна гарантія того, що облікова інформація справді міститься у звітності.

Аудиторський висновок і складання звітності.

- Аудитору слід проаналізувати й оцінити отримані в результаті перевірки свідчення для висловлення своєї думки в аудиторському висновку.

Матеріальність (суттєвість).

- Аудитор повинен звертати увагу, насамперед, на суттєві події та факти, а несуттєві здебільшого не брати до уваги.

Принцип адекватності використання аудиторських процедур.

- Від аудитора вимагається вміло використати потрібні аудиторські прийоми для добору необхідних свідчень про об'єкти аудиту.

Відповідальність.

- Аудитор є відповідальним за наданий висновок перед керівництвом чи власниками.

Поінформованість клієнта.

- Внутрішній аудитор повинен надавати повну інформацію про результати перевірки керівництву чи власникам.

Організаційні принципи внутрішнього аудиту

Принцип однаковості —

- кожна перевірка здійснюється за однією, офіційно встановленою процедурою. Це забезпечує її впорядкованість, однозначність та порівняння.

Принцип системності —

- планування та проведення аудиторських перевірок за різними процесами системи здійснюється з урахуванням встановленого їх структурою взаємозв'язку.

Принцип документального оформлення —

- проведення кожної перевірки певним чином документально оформляється для того, щоб забезпечити зберігання і порівняння інформації про фактичний стан об'єкта.

Принцип попередження ~

- кожна перевірка планується, і персонал підрозділу, який проходить аудит, попереджається завчасно про цілі, ділянки, терміни і методи проведення аудиту з тим, щоб забезпечити аудиторам необхідний рівень довіри і виключити можливість ухилення персоналу від надання і демонстрації всіх даних

Принцип регулярності —

- перевірки проводяться з певною періодичністю з тим, щоб усі процеси системи і всі підрозділи організації були об'єктом постійного аналізу та оцінювання з боку керівництва організації.

Принцип незалежності —

- особи, що проводять перевірки, не несуть прямої відповідальності за діяльність, що перевіряється, і не повинні залежати від керівництва підрозділу, який проходить аудит, з тим, щоб виключити можливість необ'єктивних і упереджених висновків аудиторських перевірок.

Принцип відкритості —

- результати кожної перевірки носять відкритий характер, тобто є доступними для ознайомлення будь-яким працівником перевіреного підрозділу

ВИДИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Аудит фінансової звітності —

- оцінка достовірності фінансової інформації підприємства. Критеріями оцінки слугують існуючі принципи та положення бухгалтерського обліку. Аудитор перевіряє дотримання на підприємстві вимог щодо ведення обліку та складання звітності. Аудит фінансової звітності поділяється на:
 - плановий (регламентований) - проводиться в межах затвердженого плану роботи;
 - позаплановий (ініціативний) - здійснюється на вимогу власника, керівника підприємства.

Аудит на відповідність вимогам

- визначає, чи дотримуються на підприємстві вимоги законів, договорів, правил, норм. Він поділяється на 2 види:
 - аудит на відповідність принципам - включає процедури аудиторського контролю з точки зору дотримання (виконання) апаратом управління підприємством вимог законів та НПА;
 - аудит на відповідність доцільності - включає процедури аудиторського контролю діяльності посадових осіб підприємства на предмет раціональності, обґрунтованості та корисності їх діяльності.

Операційний аудит (управлінський аудит, аудит господарської діяльності) —

- вивчення аудитором будь-якої частини процедур та операцій суб'єкта господарювання з метою оцінки їх продуктивності та ефективності і формулювання рекомендацій щодо економічного використання ресурсів, досягнення поставлених цілей. Операційний аудит включає:
 - функціональний (міжфункціональний) аудит систем виробництва, управління та контролю;
 - організаційно-технічний аудит систем виробництва та управління;
 - всебічний аудит систем виробництва і управління.

Попередній (превентивний) аудит

- здійснюється перед виконанням господарської операції. Здійснюється перевірка здатності систем бухгалтерського та внутрішнього контролю, щоб запобігти нераціональним витратам, безгосподарності, незаконним діям та ін. Контроль виконується на стадії розгляду первинних документів, під час візування (надання дозволів, санкціонування) договорів, наказів, кошторисів, розрахунків тощо. Перевіряється рівень оптимальності планів та бізнес-планів, а також забезпечення ресурсами згідно з технічно обґрунтованими нормативами.

Стадія поточного аудиту

- здійснюється під час виконання господарських операцій на підставі даних бухгалтерського, виробничого, оперативного обліку. Встановлюється достатність заходів з боку облікової системи і внутрішнього контролю на стадії виконання операцій та їх документального оформлення встановити, ідентифікувати і усунути небажані відхилення у фінансово-господарській діяльності. Мета - забезпечення менеджерів достовірною інформацією про відхилення у виробничих процесах від заданих параметрів, встановлення реальної собівартості одиниці продукції, фактичної фінансової стабільності в маркетинговій діяльності, конкурентоспроможності виготовленої продукції, робіт та послуг на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Наступний аудит

- проводиться на стадії узагальнення й аналізу облікової та звітної інформації після завершення господарських операцій. Основними завданнями наступного внутрішнього аудиту є оцінка коригувань у системі обліку та внутрішнього контролю після виявлення порушень, встановлення та оцінки порушень і зловживань, а також розробка заходів щодо усунення недоліків та запобігання їх у майбутньому.

Стратегічний (прогнозний) аудит

- вирішує питання стратегії розвитку фірми, компанії на перспективу. Стратегічний контроль — це перевірка оптимальності стратегії і програми розвитку фірми відповідно до прогнозного маркетингового середовища та розробки рекомендацій щодо вдосконалення їх.

СТАНДАРТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Стандарти аудиту

- Міжнародна федерація бухгалтерів в період з 1982 по 1991 роки розглянула і затвердила **29 нормативів**, на основі яких Аудиторська Палата України розробила 32 національних нормативи. З 1.01.2004 р. національні нормативи втратили чинність і зовнішні аудитори користуються МСА.
- Нормативи аудиту формують єдині базові вимоги до якості і надійності аудиту та забезпечення відповідного рівня гарантій щодо результатів аудиторської перевірки при їх дотриманні. Вони є підставою для доказу в суді якості проведення аудиту і встановлення рівня відповідальності аудиторів.
- Внутрішні нормативи аудиту, як і зовнішні розрізняють на міжнародні, національні та внутрішньофірмові (внутрішньогосподарські).
- Українські національні нормативи внутрішніх аудиторів побудовані на основі міжнародних.
- Внутрішньофірмові забезпечують проведення аудиту працівниками фірми, корпорації, міністерства, але вони не повинні суперечити національним та міжнародним нормативам внутрішніх аудиторів.

Етичні принципи

Незалежність

Об'єктивність

Лояльність

Відповідальність

Конфіденційність

Професіоналізм

в Україні статус професії «внутрішній аудитор» чинним законодавством не визначений, компанії по різному називають відділи, що займаються внутрішнім аудитом:

- департамент аудиту;
- служба внутрішнього аудиту;
- відділ ревізій та контролю;
- сектор аудиту

у **Довіднику кваліфікаційних характеристик** професій працівників професія «внутрішній аудитор» не згадується

2411.2	Аудитори та кваліфіковані бухгалтери
2411.2	Аудитор
1317	Директор малої фірми (страхової, аудиторської, рекламної та ін.)

Кваліфікаційні вимоги:

Повна вища освіта відповідного напрямку підготовки .
Стаж бухгалтерської роботи -не менше 3-х років.
Сертифікат не потрібний

Права спеціалістів служби внутрішнього аудиту :

- самостійно визначати форми та методи аудиторської перевірки на основі діючого законодавства з урахуванням положень з проведення внутрішнього аудиту;
- отримувати необхідні для перевірки документи, що знаходяться як у підрозділі підприємства, що перевіряється, так і в інших підрозділах, також у інших підприємствах;
- отримувати пояснення від керівництва та його співробітників;
- знімати копії з отриманих документів;
- перевіряти наявність майна, грошових коштів, вимагати від керівництва підрозділу та підприємства оглядів, замірів, визнання якості продукції;
- залучати за необхідності співробітників інших підрозділів для проведення внутрішнього аудиту;
- залучати до участі в аудиті інших спеціалістів або експертів;
- отримувати за письмовим запитом необхідну письмову інформацію від третіх осіб для здійснення аудиторської перевірки.

Внутрішні аудитори повинні мати такі обов'язки:

- дотримуватися головної стратегії та встановленої політики підприємства (облікової, податкової, амортизаційної, фінансової, контрольної тощо);
- організувати постійний контроль діяльності підприємства та його підрозділів шляхом проведення перевірок, аналізу, тестування тощо;
- належним чином проводити аудит, перевіряти стан бухобліку та фінансової звітності, внутрішнього контролю, їх достовірності та повноти, відповідності діючому законодавству;
- повідомити керівництво про встановлені аудитором недоліки ведення обліку, звітності та контролю, збереження майна, порушень вимог НПА;
- розслідувати факти порушень вимог законодавства, НПА, стандартів;
- розробляти рекомендації, проводити консультації та роз'яснення, перевіряти усунення зауважень та рекомендацій;
- кваліфіковано здійснювати аудиторські перевірки, надавати консультаційні послуги;
- організувати підготовку до перевірок та співробітництво з організаціями зовнішнього аудиту, органами контролю;
- здійснювати повне документування кожного факту перевірки, оформляти висновки за фактами перевірки;
- забезпечувати збереженість і повернення отриманих від підрозділів документів, конфіденційність інформації;
- проводити періодично аналіз фінансового стану підрозділів.

Обов'язки співробітників підприємства щодо внутрішнього аудитора

- готувати до аудиторської перевірки документи згідно з визначеним переліком;
- створювати умови для своєчасного і повного проведення аудиторської перевірки, надавати усю документацію, пояснення в усній та письмовій формах;
- оперативно виправляти виявлені у процесі аудиторської перевірки порушення у веденні бухобліку, звітності, інформування про ті факти керівництва;
- не вживати заходів щодо обмеження кола питань, які необхідно з'ясувати у ході аудиторської перевірки

ПЛАНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ПРОГРАМА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

№ п/п	Об'єкт (вид діяльності, процес)	Суб'єкт ВА		Критерії перевірки	Ціль перевірки	П. І. Б. Головного аудитора	П.І.Б. аудитора	Ресурси
		Підрозділ	Місяць, тиждень					

Ключові види діяльності: вивчення попиту, очікувань споживачів, керування закупівлями, взаємодія зі споживачами, реалізація продукції, підготовка й компетентність персоналу.

Критичні процеси - неналежна організація яких або недотримання вимог представляють небезпеку для ефективності діяльності, вимагають негайного втручання у вигляді коригувальних або попереджувальних дій і повинні перебувати під особливим контролем.

річна Програма затверджується керівником компанії

річна програма аудиту

```
graph TD; A[річна програма аудиту] --> B[календарний графік аудиторських перевірок]; B --> C[план на кожну окрему або комплексну аудиторську перевірку.];
```

календарний графік аудиторських
перевірок

план на кожну окрему або
комплексну аудиторську перевірку.

ПЛАН ВНУТРІШНЬОЇ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ (ДЛЯ КОНКРЕТНОГО ОБ'ЄКТА)

Аудитори	Планування	Аудиторські процедури	Формування висновків	Разом
Керівник СВА	X	X	X	X
Головний (старший) аудитор	X	X	X	X
Аудитор	X	X	X	•X
Молодший аудитор	X	X	X	X
Інші фахівці	X	X	X	X

Алгоритм перевірки

1. Вступна нарада (ознайомлення персоналу підрозділу із планом, методами перевірки).
2. Збір й обробка інформації з метою підготовки висновку за результатами внутрішнього аудиту. Джерела інформації: документи, що регламентують діяльність підрозділу й процеси (положення про підрозділ, посадові інструкції, робочі інструкції, методики, накази, розпорядження, ін.), плани, акти, реєстраційні журнали, протоколи, програми й ін.
3. Заключна нарада.
4. Складання звіту про аудиторську перевірку.
5. Подання звіту на затвердження.
6. Розсилання звіту зацікавленим особам.
7. Усунення невідповідностей.
8. Розробка й реалізація коригувальних і попереджувальних дій.
9. Інспекційний контроль.
10. Реєстрація результатів перевірки.
11. Інформування про усунення невідповідностей.
12. Оформлення файла внутрішнього аудита.

ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Етапи внутрішнього аудиту

План і програма аудиту

- **Плани** складають з урахуванням бізнесу підприємства, його облікової системи та діючого внутрішнього контролю. Метою планування аудиту є концентрація уваги аудитора на найважливіших його напрямках, виявленні проблем, які слід перевірити найбільш детально.
- Для виконання плану аудитор повинен підготувати **програму аудиторської перевірки**, що містить:
 - завдання аудиту для конкретного об'єкта (системи контролю певних господарських операцій, залишків на рахунках бухобліку, циклу господарських операцій тощо);
 - процедури, необхідні для виконання поставлених завдань;
 - обсяги і терміни їх виконання.

Горизонтальна модель

- використовується для перевірки відповідності окремого виду діяльності або процесу вимогам систем менеджменту й оцінювання їхньої результативності й ефективності.
- є більш трудомісткою і тривалою, однак і більш значимою, оскільки включає в поле зору діяльність на стиках різних підрозділів і посадових осіб, які беруть участь у виконанні вимог до об'єкта перевірки

Вертикальна модель

- використовується для перевірки відповідності діяльності окремого підрозділу компанії.

Організація служби внутрішнього аудиту (СВА)

Стан внутрішнього аудиту вивчається приблизно за такою схемою

Вивчаються документи про організацію внутр. аудиту: положення та наказ про створення СВА; штатний розклад; метод. розробки, стандарти, положення; план роботи; робочі матеріали та підсумкові документи, висновки, рекомендації внутр. аудиту з виконаних завдань; накази про вжиті заходи за результатами зауважень.

З'ясовується місце СВА в структурі управління. СВА може бути організаційно підлегла: зборам акціонерів, раді директорів, директору, фінансовому директору, головному бухгалтеру. Розглядається здатність внутрішніх аудиторів бути не залежними та об'єктивними.

Оцінюється проведення внутрішнього аудиту відповідними фахівцями (освіта та досвід). Критеріями оцінки можуть бути: політика найму, освіта, досвід роботи в якості аудитора, знання специфіки діяльності господарюючого суб'єкта, організація системи підготовки і самопідготовки спеціалістів.

Необхідно вивчити функції і напрями діяльності роботи внутр. аудиту, виділити ті функції, які можуть бути корисними зовнішнім аудиторам для скорочення прийомів перевірки, зміни їх масштабів та обсягів.

Критерії ефективності контролю - фактори, які призначені для визначення ступеня досягнення поставлених цілей:

витрати часу на здійснення контролю

- чим менше витрачається суспільного корисного часу, тим більш ефективним вважається контроль;

витрати засобів на здійснення контролю

- вони повинні бути мінімальними

організаційні витрати -

- характеризуються числом людей, яких відривають від продуктивної праці для здійснення контролюючим менше засідань, нарад, зборів витрачається на контроль, тим він ефективніший

кількість та цінність інформації для потреб управління, яка отримується в результаті контролю.

Оцінка ефективності системи внутрішнього аудиту підприємства здійснюється за такими критеріями:

- співвідношення витрат на проведення аудиту та отриманих результатів під його проведення;
- зменшення штрафів, пені, інших втрат підприємства внаслідок проведених внутрішнім аудитором заходів;
- збільшення доходів підприємства та зменшення його витрат — зменшення ризику контролю, підтримання впевненості у здійсненні фінансово-господарської діяльності належним чином; зменшення ви-трат на послуги зовнішнього (комерційного) аудиту.

- Оцінка ефективності та якості функціонування СВА на сьогодні ґрунтується на таких показниках, як кількість виконаних перевірок, суми встановлених незаконних виплат та крадіжок, дотримання строків проведення перевірок, суми штрафів та пені, якої уникло підприємство, число проведених профілактичних заходів.

